

ისლამური სახელმწიფოს ჩამოყალიბებისა და განვითარების ისტორიული მახასიათებლები

დავით სუჯაშვილი
სტუ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

ნაშრომში ავტორის მიერ განხილულია „ისლამური სახელმწიფოს ჩამოყალიბებისა და განვითარების ისტორიული მახასიათებლები“. მოცემულია „ისლამური სახელმწიფო“ საშინაო და საგარეო პოლიტიკის მიზნები, რამაც შეძრა მსოფლიოში სტაბილურობის განცდა და გამოიწვია მის მიერ კონტროლირებადი რეგიონებიდან დევნილთა უდიდესი ნაკადების გადინება ჯერ მეზობელ ქვეყნებში, ხოლო ბოლო პერიოდში ევროპის ტერიტორიაზე. სადაც, ლტოლვილთა არაორგანიზებული ბანაკებით და საზღვრებზე ქაოტური გადაადგილებით ისარგებლა და ლტოლვილთა საფარქვეშ არაერთი ტერორისტული უჯრედი აამოქმედა. შესაბამისად, მკვეთრად გაიზარდა ტერორისტული შეტევების საფრთხე ევროპის ტერიტორიაზე.

Historic Features of Formation and Development of Islamic State

Summary

The author discusses the „Historic Features of Formation and Development of Islamic State“, shows foreign and domestic policy goals of „Islamic State“ which shocked the world with a sense of stability and led to the largest outflow of refugees from controlled regions at first to neighboring countries and more recently to Europe, where unorganized refugee camps and chaotic movement in borders cause the rise up of a number of terrorist cells, acting under the cover of refugees. Accordingly, the threat of terrorist attacks in Europe increased dramatically.

* * * * *

როდესაც ვსაუბრობთ ტერორზე და მის სპეციფიკაზე თანამედროვეობის ყველაზე მძლავრ გამოვლინებათ შეიძლება მივიჩნიოთ ტერორისტული ორგანიზაცია „ისლამური სახელმწიფო“, რომელსაც სხვა ტერორისტული ჯგუფებისა და ორგანიზაციებთან განსხვავებით ამოძრავებს შარიათის კანონებზე დაფუძნებული სახელმწიფოს შექმნა. პირველად ისტორიაში, აღნიშნულმა ორგანიზაციამ შეძლო, სირია-ერაყის ტერიტორიაზე, საკუთარი თვითგამოცხადებული სახელმწიფოს შექმნა და ტერორის მმართველობის დანერგვა.

„ისლამური სახელმწიფო“, როგორც ორგანიზაცია, 2002 წელს შექმნილი ჯგუფის „თავიდ ვა ალ-ჯიჰადის“ ფესვებზე აღმოცენდა, რომელიც აშშ-ის ჯარების

ერაყის ტერიტორიაზე შესვლის შემდეგ იორდანელმა აბუ მუსაბ ალ ზარქავიმ ჩამოაყალიბა. წლების განმავლობაში ჯგუფმა ტრანსფორმაცია განიცადა და 2006 წელს ზარქავის გარდაცვალების შემდეგ, „ერაყის ისლამურ სახელმწიფოდ“ ჩამოაყალიბდა. თავისი არსებობის მანძილზე, დაჯგუფება, რომელიც შემდგომში „ისლამურ სახელმწიფოდ“ ტრანსფორმირდა, იყო „ალ ქაიდას“ რიგითი, არაფრით გამორჩეული დანაყოფი - „Jama'at al-Tawhid wa al-jihad“ (მონოთეიზმის და ჯიჰადის ჯამაათი), რომელიც აწარმოებდა კლასიკურ ტერორისტულ თავდასხმებს ერაყის შიიტურ მოსახლეობაზე, სამთავრობო შეიარაღებულ ძალებზე და სხვა სამთავრობო ობიექტებზე. ორგანიზაციის მოქმედების ასეთი ტაქტიკა არ ემსახურებოდა რაიმე პოლიტიკური შედეგის მიღწევას, არამედ გათვლილი იყო ქაოსსა და ნგრევაზე. სიტუაცია შეიცვალა 2010 წელს, როდესაც ციხეებიდან გათავისუფლებული სადამ ჰუსეინის არმიის ყოფილი სამხედრო მაღალჩინოსნები შეუერთდნენ „ერაყის ისლამურ სახელმწიფოს“. აღსანიშნავია, რომ იმ დროისათვის, ერაყის ტერიტორიაზე მოქმედი „ისლამური სახელმწიფო“-ს ლიდერებიდან ცოცხალი იყო მხოლოდ რვა პირი. სადამ ჰუსეინის სამხედრო მაღალჩინოსნებმა ისარგებლეს შექმნილი ვითარებით და დროის საკმაოდ მოკლე პერიოდში დაიკავეს ტერორისტული ორგანიზაციის იერარქიაში წამყვანი უმაღლესი და საველე მეთაურების პოზიციები. [1]

თანამედროვე პირობებში, „ისლამური სახელმწიფო“ გამოირჩევა კარგად ორგანიზებული მართვის სტილით როგორც სამოქალაქო, ისე სამხედრო და ლოგისტიკურ სექტორებში. „ისლამური სახელმწიფოს“ მიერ ოკუპირებულ ტერიტორიებზე აქტიურად მიმდინარეობს მოქმედი ბიზნესების მართვა ტერორისტების მიერ. 2010 წელს „ISIS“-ს შეუერთდა, ერაყის სამხედრო სპეცდანიშნულების ძალების ყოფილი მეთაური, პოლკოვნიკი ჰაჯი ბაქრი. მან მოკლე ვადებში და საკმაოდ ხისტად მოახერხა ერაყის ტერიტორიაზე მოქმედი სხვადასხვა რაზმების თავისი კონტროლის ქვეშ მოქცევა და მათი ტაქტიკური გადაჯგუფება. შეიქმნა მართვის ერთიანი სტრუქტურა და შტაბი, რომელიც საველე მეთაურების საბჭოს („შურა“) ფუნქციებს ითავსებს. „შურა“-ს უმრავლესობაში სადამ ჰუსეინის ყოფილი სამხედრო მაღალჩინოსნები შედიან, ხოლო ჰაჯი ბაქრის ლობირებით, „ისლამური სახელმწიფო“-ს ახალ ხელმძღვანელად, 2010 წლის 16 მაისს გავიდა აბუ ბაქრ ალ ბაღდადის კანდიდატურა, რომელიც იმ დროისთვის დაჯგუფების ერთ-ერთ განმტკიცებას ხელმძღვანელობდა. 1971 წელს დაბადებული აბუ ბაქრ ალ-ბაღდადი, რომლის ნამდვილი სახელია - იბრაჰიმ

იზნ ავვად იზნ იბრაჰიმ იზნ ალი იზნ მუჰამმად ალ-ბადრი ალ-სამმარაი, ასევე ცნობილია როგორც აბუ დუ'ა ან ჰალიფ იბრაჰიმი. ალ-ბაღდადის აქვს მიღებული ისლამური თეოლოგიის სამეცნიერო ხარისხები ბაღდადის უნივერსიტეტში. წარმომავლობით იგი არის ბოუ ბადრის კლანიდან, რომელიც თავის მხრივ არის სამარული აბუ აბასის კლანის განშტოება, რომელიც წარმოიშვა იმამ ალ ჰასან ბინ ალისგან. ყოველივე ეს ნიშნავს, რომ აბუ ბაქრ ალ-ბაღდადის წინაპრები მო დიან ქურეიმის ტომებიდან, რაც არის ერთ-ერთი წინაპრობა იმისათვის, რომ პიროვნება ჯიჰადისტურ დაჯგუფებაში გახდეს ემირი. ერაყში აშშ ჯარების შესვლის შემდეგ, 2003 წელს, ალ-ბაღდადში მიიღო მონაწილეობა ტერორისტული ჯგუფის ჩამოყალიბებაში, რომელშიც შარიათის კომიტეტს ხელმძღვანელობდა. 2004 წლის თებერვალში იგი დაკავებულ იქნა აშშ სპეცსამსახურების მიერ და იზოლირებული იქნა კემპ ბუკკაში, თუმცა შეწყალების კომიტეტის მიერ 2004 წლის დეკემბერში გათავისუფლდა პატიმრობიდან. [2]

ამჟამად „ისლამური სახელმწიფო“-ს ხელმძღვანელობა 100%-ით ერაყელებისაგან შედგება. „შურა“-ს შემადგენლობა მერყეობს 8-დან 13 წევრამდე. „ისლამურ სახელმწიფო“-ს ხელმძღვანელობის პირდაპირ დაქვემდებარებაში შეიქმნა სპეციალური სტრუქტურა, რომელიც დაკავდა საიდუმლო მკვლელობებისა და მასობრივი ხოცვა-ჟლეტის ორგანიზებით. მას სათავეში ჩაუდგა ერაყის არმიის ყოფილი პოლკოვნიკი აბუ საფვან ალ რიფაი. სტრუქტურის მიზანია თავის კონტროლირებად ტერიტორიაზე დისიდენტების, დეზერტირებისა და იმ ადგილობრივი ლიდერების ლიკვიდაცია, რომლებიც „ისლამურ სახელმწიფო“-ს საფრთხეს უქმნიან. [3]

„ისლამური სახელმწიფო“-ს უმთავრესი დეკლარირებული მიზანია დამოუკიდებელი ქვეყნის, ე.წ. ისლამური სახალიფოს ჩამოყალიბება, სადაც ერთადერთი უზენაესი კანონი ისლამური სამართალი ანუ შარიათი იქნება. „ისლამურ სახელმწიფოს“ აქვს სამი ძირითადი სტრატეგიული მიზანი: გაფართოება და სახელმწიფოს ჩამოყალიბება; რეგიონული ექსპანსია; ტერორიზმის გლობალური მასშტაბით ექსპორტი და გავრცელება. „ისლამური სახელმწიფო“-ს მიზნები რადიკალურად განსხვავდება მსოფლიოში აქამდე არსებული ტერორისტული ჯგუფების იდეოლოგიისგან - სახელმწიფოს შექმნის იდეა არც ერთ ტერორისტულ სამხედრო დაჯგუფებას, მათ შორის „ალ ქაიდას“, არ ჰქონია. თუ აქამდე მოქმედი ტერორისტული ჯგუფები ცალკეული ტერაქტების მოწყობით შემოიფარგლებოდნენ და ფარულად ოპერირებდნენ, „ისლამური სახელმწიფო“ არ მალავს თავის განზრახვას მსოფლიო მასშტაბით ანარქიის გლობალური ჯიჰადი. „ისლამური სახელმწიფო“-ს უახლოეს გეგმებშია სახალიფოს საზღვრები დღევანდელი ლიბანის, იორდანისა და პალესტინის ტერიტორიაზე გაიტანოს, ეს ტერიტორიები მთლიანად ემირს დაუმორჩილოს და შემდეგ ეტაპზე კონტროლი დაამყაროს თურქეთზე, ირანზე და თურქმენეთზე, ხოლო საბოლოოდ კიდევ უფრო გააფართოვოს ხალიფატის საზღვრები და მსოფლიოს სხვა ქვეყნებშიც (ესპანეთი, სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპა, კავკასია, ჩრდილო აფრიკა, ინდოეთი, შუა აზია და ახლო აღმოსავლეთი) დაამყაროს ისლამური მმართველობა. [4]

პრაგმატულმა და დაუნდობელმა სამხედროებმა, რომლებიც აპრიორში სულაც არ იყვნენ რადიკალი ისლამისტები, რაციონალურად ისარგებლეს რელიგიური ფაქტორით და მოქნილად გამოიყენეს იგი, როგორც მთავარი მიზნის მისაღწევად აუცილებელი იდეოლოგიური საფარი. მათი მთავარი მიზანი კი სირიის, ერაყისა და იორდანის ტერიტორიაზე რელიგიურად და ეთნიკურად მონოთეისტური სახელმწიფოს ჩამოყალიბება და ბუნებრივი წიაღისეულის ხელში ჩაგდებაა. „ისლამური სახელმწიფო“-ს ახალი ხელმძღვანელობის ნაბიჯებმა დაუყოვნებლივ გამოიწვია შედეგები. კარგად ორგანიზებული „მენეჯმენტის“ შედეგად, „ისლამური სახელმწიფო“-ს მიერ ოკუპირებულ ტერიტორიებზე დაუყოვნებლივ ჩნდება ახალი ტერიტორიული მართვის ორგანოები, კანონის ძალას იღებს შარიათის ერთიანი, უნიფიცირებული ქცევის წესები, ხოლო სხვა სარწმუნოების, არალეიტალური ან ურჩი მოსახლეობა - ქურთები, ქრისტიანები, შიიტები და კონკურენტი ბანდფორმირებები, რომლებიც არ ემორჩილებიან ახალ წესებს, ფიზიკურად ნადგურდებიან. დაპყრობილ ტერიტორიებზე მდებარე ობიექტები დაუყოვნებლივ ამუშავდა ახალი მმართველი ძალის კონტროლქვეშ. [5]

2014 წელი ხდება გარდამტეხი „ისლამური სახელმწიფოსთვის“. ქალაქ მოსულისა და ერაყის რვა პროვინციის დაკავებით, მას საშუალება მიეცა გადაქცეულიყო მსოფლიოში ყველაზე მდიდარ ტერორისტულ ორგანიზაციად. 2014-15 წლებში, „ისლამური სახელმწიფოს“ საერთო ბიუჯეტის მხოლოდ 5%-10% მოდიოდა გარე შემოსულობებზე, ხოლო დანარჩენი თანხები - ოკუპირებულ ტერიტორიებზე არსებული ეკონომიკური საქმიანობიდან შედიოდა. იგულისხმება მოპოვებული ნავთობის გადამუშავება და შავ ბაზარზე გაყიდვა, დარჩენილი მოსახლეობიდან გადასახადების აკრეფა, კონტრაბანდა და სხვა სახის არალეგალური „ფულის გათეთრება“. ოკუპირებულ ტერიტორიებზე დარჩენილი ქრისტიანი, ქურთი და შიიტი მოსახლეობა, რომელიც გადაურჩა მასობრივ განადგურებას, ხშირ შემთხვევაში იყიდება მონების ბაზარზე, რაც რადიკალების კიდევ ერთ შემოსავლის წყაროდ იქცა. 2014 წლის ივნისში, „ISIL“-მა ერაყის ჩრდილოეთ ნაწილში მდებარე მნიშვნელოვანი საკვანძო ქალაქი მოსული აიღო და თავისი შეტევები ბაღდადის მიმართულებით გააძლიერა. 2014 წლის ივნისის ბოლოსთვის, დაჯგუფებამ დამატებით რამდენიმე ქალაქი დაიკავა. კოალიციის მხრიდან მასიური შეტევების დაწყებამდე, „ისლამური სახელმწიფო“ 40.000 კვადრატულ კილომეტრამდე ტერიტორიას აკონტროლებდა. ერაყში - მოსულს, თიქრითს, ფალუჯას და ა.შ., ხოლო

სირიაში - ალექსოს პროვინციის ნაწილს, რაქქას და მდინარე ევფრატის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ტერიტორიებს იქ არსებული ნავთობის საბადოებით, კაშხლებით, ჰიდრო ელექტროსადგურებით და სასაზღვრო გამშვები პუნქტებით. [6]

2014 წლის ნოემბერში, ოფიციალურად გამოცხადდა, რომ „ისლამური სახელმწიფო“-ს ტერიტორიაზე დაგეგმილია საკუთარი ფულის ერთეულის - დინარის შემოღება, რომელიც ჩამოიჭრება ოქროს, ვერცხლისა და ბრინჯაოსგან. [7]

სხვადასხვა მონაცემებით, „ისლამური სახელმწიფო“-ს კონტროლქვეშ მდებარე ტერიტორიაზე დაახლოებით რვა მილიონი ადამიანამდე იმყოფება. აღნიშნულ ტერიტორიებზე მცხოვრებ მოსახლეობას, დაჯგუფების წევრები შარიათის წესებით მართავენ, რომლის მიხედვითაც, მრავალი მოთხოვნიდან ერთ-ერთი მთავარია - ყველა არა მუსლიმმა გადაიხადოს გადასახადი ან მიიღოს ისლამი თავის რელიგიად, მონაწილეობა მიიღოს საქვეყნოდ აწამებენ და სჯიან სიკვდილით. [8]

„ისლამური სახელმწიფო“-ს სისასტიკემ, გამოიწვია მის მიერ კონტროლირებადი რეგიონებიდან დევნილთა უდიდესი ნაკადების გადინება ჯერ მეზობელ ქვეყნებში, ხოლო ბოლო პერიოდში ევროპის ტერიტორიაზეც. სადაც, ლტოლვილთა არაორგანიზებული ბანაკებით და საზღვრებზე ქაოტური გადაადგილებით ისარგებლა „ისლამურმა სახელმწიფომ“ და ლტოლვილთა საფარქვეშ არაერთი ტერორისტული უჯრედი აამოქმედა. შესაბამისად, მკვეთრად გაიზარდა ტერორისტული შეტევების საფრთხე ევროპის ტერიტორიაზე. [9]

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. <http://iliauni.edu.ge/uploads/other/13/13226.pdf> „თანამედროვე ახლო აღმოსავლეთი“ N8. სიმონ გურეშიძე. ისლამური სახელმწიფო (ერაყი-სირია-ცენტრალური აზია-საქართველო) გვ.38
https://eurasiacenter.org/publications/ISIS_Briefing_Colin_Tucker.pdf The Islamic State Origins, Goals, and Future Implications. The Eurasia Center. Colin Tucker 13, 07, 2014. გვ.2-4
<http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2015/03/ideology-of-islamic-state-bunzel/the-ideology-of-the-islamic-state.pdf> From Paper State to Caliphate: The Ideology of the Islamic State. Cole Bunzel. გვ.13-17
http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Reports/2014/11/profiling-islamic-state-lister/en_whos_who.pdf?la=en Islamic State Senior Leadership: Who is who
2. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27801676> Profile: Abu Bakr al-Baghdadi. 15.05.2015
<http://www.businessinsider.com/abu-bakr-al-baghdadi-declassified-iraq-prison-file-2015-2> Here is the Army's declassified Iraq prison file on the leader of ISIS. Hunter Walker. 18, 02, 2015

3. http://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISIS_Governance.pdf MIDDLE EAST SECURITY REPORT 22. ISIS Governance in Syria. Charles C. Caris & Samuel Reynolds. გვ. 14-20
<http://indianexpress.com/article/world/world-news/top-isis-leaders-arrested-on-abu-bakr-al-baghdadis-orders-media-report/> Top ISIS leaders arrested on Abu Bakr al-Baghdadi's orders: Media report.
4. https://eurasiacenter.org/publications/ISIS_Briefing_Colin_Tucker.pdf The Islamic State Origins, Goals, and Future Implications. Colin Tucker 13, 07, 2014. გვ.4
<http://icct.nl/wp-content/uploads/2016/03/ICCT-Gartenstein-Ross-IS-Global-Propaganda-Strategy-March2016.pdf> ICCT Research Paper. March 2016 The Islamic State's Global Propaganda Strategy. Daveed Gartenstein-Ros, Nathaniel Barr, Bridget Moreng გვ.21
<http://www.mirror.co.uk/news/world-news/isis-unveils-chilling-new-map-6224227> ISIS unveils chilling new map of Europe as it plans for world domination by 2020.
5. <http://www.zeit.de/feature/islamic-state-is-caliphate> The Business of the Caliph
04, 12, 2014.
<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/islamic-state/11657918/Why-business-is-booming-under-Islamic-State-one-year-on.html> Why business is booming under Islamic State one year on. 08, 06, 2015
6. http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Reports/2014/11/profiling%20islamic%20state%20lister/en_web_lister.pdf Profiling the Islamic State. Charles Lister. გვ. 11-15
7. <https://www.theguardian.com/world/2014/nov/14/isis-gold-silver-copper-islamic-dinar-coins> THE GUARDIAN. Isis to mint own Islamic dinar coins in gold, silver and copper 14.11.2014
8. <http://indefenceofchristians.org/wp-content/uploads/2016/03/Genocide-report.pdf> Genocide against Christians in the Middle East გვ 79
http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HR-Council/ColSyria/A_HRC_32_CRP.2_en.pdf “They came to destroy”: ISIS Crimes Against the Yazidis* გვ.5
9. <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-fighters-idUSKCN0Z21ST> CIA director says Islamic State still serious threat. 16, 06, 2016.
<http://www.reuters.com/article/us-europe-threats-survey-idUSKCN0YZ2GV> Europeans view Islamic State as top threat: survey. 13, 06, 2016
<http://www.cnas.org/sites/default/files/publications-pdf/CNASReport-ISIS-Final.pdf> DEFEATING THE ISLAMIC STATE. Ilan Goldenberg, Nicholas A. Heras, and Paul Scharre გვ.43